

Institutul pentru
Dezvoltare și
Inițiativă Sociale
(IDIS) „Viitorul”

LABORATOR SOCIOMETRIC

DORIN VACULOVSKI
DR. CONF.

IMPACTUL ECONOMIEI SOCIALE DIN REPUBLICA MOLDOVA ASUPRA PERSPECTIVELOR DE DEZVOLTARE DURABILĂ A ȚĂRII

DECEMBRIE

2015

*Acest produs
apare cu suportul
Hanns Seidel Stiftung*

 **Hanns
Seidel
Stiftung**

www.viitorul.org

LABORATOR SOCIOMETRIC

**IMPACTUL ECONOMIEI SOCIALE
DIN REPUBLICA MOLDOVA ASUPRA
PERSPECTIVELOR DE DEZVOLTARE
DURABILĂ A ȚĂRII**

Dr. conf. Dorin Vaculovschi

Acest produs apare cu suportul Hanns Seidel Stiftung. Opiniile exprimate aparțin autorilor. Pentru mai multe informații asupra acestei publicații ori asupra abonamentului de recepționare a publicațiilor editate de către IDIS, vă rugăm să contactați direct Serviciul de Presă și Comunicare Publică al IDIS „Viitorul”.

Persoana de contact: Diana Lungu – diana.lungu@viitorul.org.

Adresa de contact:

Chișinău, Iacob Hîncu 10/1, 2004, Republica Moldova

Telefon: (37322) 21 09 32 Fax: (37322) 24 57 14

www.viitorul.org

Orice utilizare a unor extrase ori opinii ale autorului acestui Studiu trebuie să conțină o referință la seria de Politici Publice și IDIS „Viitorul”.

Sursa foto pagina 1: www.republic3-0.com

Considerente generale

Tranziția la economia de piață prin care a trecut Republica Moldova, precum și alte foste țări socialiste, a dus la creșterea bunăstării a unei părți din populație, lăsându-i, pe de altă parte, pe mulți cetățeni într-o stare de sărăcie profundă. Creșterea economică înregistrată în ultimii ani în aceste țări nu a eradicat sărăcia, întrucât sunt aproape 130 de milioane de oameni care încă trăiesc cu mai puțin de 4,30 USD pe zi, calculat la Paritatea Puterii de Cumpărare¹.

Situația dată impune aplicarea unor politici care ar contribui la transformarea acestei creșteri economice în care mediul de afaceri are un rol cheie. Experiența țărilor din Uniunea Europeană arată că firmele care îi implică pe cei săraci și excluși, în calitate de consumatori, ca purtători ai cererii, precum și în calitate de producători, angajați și proprietari de firme, ca purtători ai ofertei, pot obține beneficii care merg dincolo de obiectivele pe termen scurt, reprezentând, totodată și o valoare pentru cei săraci și excluși. Aceste modele de „**afaceri incluzive**” construiesc punți între companii și oamenii cu venituri reduse, care avantajează ambele părți. Astfel, beneficiile modelelor de afaceri incluzive, depășind profiturile imediate și veniturile mai mari ale companiei, includ atragerea noilor clienți, creșterea nivelului ocupării, consolidarea lanțurilor de aprovizionare și furnizare, pe când, pentru persoanele cu venituri reduse, acestea includ satisfacerea nevoilor de bază, obținerea veniturilor durabile și

creșterea productivității. În plus, modelele date pot fi concepute astfel încât să utilizeze, în mod durabil, resursele mediului. Modelele de „afaceri incluzive” se manifestă prin așa-numitele **întreprinderi ale economiei sociale**.

În mod cert, **economia socială** reprezintă acel sector cu tradiții vechi al economiei din țările europene, care poate avea o contribuție semnificativă la crearea de locuri de muncă, la creșterea economică durabilă și la o mai bună repartizare a veniturilor și a bunăstării.

Raportul „Economia socială în Uniunea Europeană” definește economia socială ca: „*Setul de întreprinderi private organizate formal, cu autonomie decizională și libertate de asociere, create pentru a întâmpina nevoile membrilor prin intermediul pieței, prin producerea de bunuri și furnizarea de servicii, asigurări și finanțare, în care procesul decizional și orice distribuire a profiturilor sau a excedentelor între membri nu sunt direct legate de aportul de capital sau de cotizațiile plătite de membri, fiecare dintre aceștia dispunând de un vot, sau se desfășoară, în orice situație, prin intermediul unor procese decizionale democratice și participative. Economia socială include și organizațiile private organizate formal, cu autonomie decizională și libertate de asociere, care prestează servicii necomerciale pentru gospodării și ale căror excedente, dacă există, nu pot fi însușite de agenții economice care le creează, controlează sau finanțează*”².

¹ Soluții de afaceri pentru combaterea sărăciei— Cum creează modelele de afaceri incluzive oportunități pentru toți în statele emergente din Europa și Asia Centrală, PNUD, noiembrie 2010.

² José Luis Monzón, Rafael Chaves „Economia socială în Uniunea Europeană”, Rezumatul raportului întocmit pentru Comitetul Economic și Social European de Centrul Internațional de Cercetare și Informare privind Economia Publică, Socială și Cooperatistă (CIRIEC)

Reieșind din definierea *economiei sociale*, aceasta reprezintă sectorul economic care poate combina eficiența economică cu incluziunea socială și sistemele democratice de guvernare, colaborând atât cu sectorul public, cât și cu cel privat pentru a adapta serviciile sociale nevoilor populației. Economia socială este sectorul care a rezistat crizei economico-financiare globale, care a avut loc acum câțiva ani, mult mai bine decât altele și, în prezent, câștigă tot mai mult teren atât la nivel european, cât și la nivel mondial.

Extinderea economiei sociale în țările Uniunii Europene a fost determinată, în primul rând, de dificultățile cu care acestea se confruntau în găsirea unor soluții eficiente pentru astfel de probleme majore precum șomajul masiv pe termen lung, exclusiunea socială, bunăstarea în mediul rural și în zonele urbane decăzute, sănătatea, educația, calitatea vieții pensionarilor, creșterea durabilă și alte probleme – practic, aceleași probleme cu care se confruntă, în prezent, economia Republicii Moldova. Acestea erau acele nevoi sociale pentru care nici agenții sectorului privat, nici instituțiile sectorului public nu puteau găsi soluții eficiente prin intermediul politicilor economice și sociale tradiționale.

În prezent, structurile Uniunii Europene acordă o atenție deosebită sectorului economiei sociale, iar activitatea întreprinderilor economiei sociale este văzută drept o oportunitate extrem de importantă în soluționarea problemelor legate de dezvoltarea socială și comunitară, coeziunea și incluziunea socială, respectarea drepturilor omului și depășirea oricăror forme de discriminare. Din acest considerent, documentele de dezvoltare strategică contează, în mare măsură, pe dezvoltarea și extinderea în continuare a acestui sector al

economiei. Astfel, în prezent, economia socială este văzută drept un element-cheie în realizarea obiectivelor Strategiei Europa 2020.

În prezent, întreprinderile economiei sociale totalizează 2 milioane de unități (adică 10% din totalul afacerilor în Europa) și folosesc peste 11 milioane de angajați plătiți (echivalentul a 6% din populația muncitoare a UE). Dintre aceștia, 70% lucrează în asociații nonprofit, 26% în cooperative și 3% în societăți mutuale. Entitățile economiei sociale sunt întreprinderi, în majoritatea lor întreprinderi de dimensiune micro, mică și mijlocie (IMM)³.

În 2009, în UE-27, erau active, din punct de vedere economic, peste 207 000 de cooperative. Ele au o bună reputație în fiecare domeniu al activității economice și sunt importante, în special în agricultură, în intermedierea financiară, în comerțul cu amănuntul și în gestionarea locuințelor, iar în calitate de cooperative de producție, în sectorul industrial, al construcțiilor și al serviciilor. Totodată, societățile mutuale din domeniul sănătății și al bunăstării sociale oferă asistență și acoperă peste 120 de milioane de persoane. Societățile mutuale din domeniul asigurărilor au o cotă de piață de 24%. În UE-27, asociațiile angajau 8,6 milioane de persoane în 2010, reprezentau peste 4% din PIB și aveau ca membri 50% din cetățenii Uniunii Europene⁴.

Totodată, dincolo de importanța sa cantitativă, în ultimele decenii, economia socială nu numai că s-a afirmat în calitatea de sector al economiei care

³ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/index_en.htm.

⁴ José Luis Monzón, Rafael Chaves, „Economia socială în Uniunea Europeană”, Rezumatul raportului întocmit pentru Comitetul Economic și Social European de Centrul Internațional de Cercetare și Informare privind Economia Publică, Socială și Cooperatistă (CIRIEC)

poate soluționa în mod eficient probleme sociale atât tradiționale, cât și noi, apărute datorită efectelor schimbării ordinii sociale și a modernizării societății, ci și-a consolidat și poziția de instituție indispensabilă pentru o creștere economică durabilă și pentru o distribuție mai echitabilă a veniturilor și a bogăției, care să adapteze serviciile diversificării continue a nevoilor, să corecteze dezechilibrele de pe piața muncii și să consolideze democrația economică.

Cu toate că, în prezent, economia socială înregistrează o răspândire destul de largă, ea continuă să se confrunte cu o invizibilitate instituțională. Astfel, nu toate țările europene dispun de o legislație care ar reglementa activitatea întreprinderilor economiei sociale, iar sistemul conturilor sociale din aceste economii se confruntă cu anumite dificultăți în înregistrarea valorii adăugate, produse de aceste unități economice. Țările Uniunii Europene depun toate eforturile pentru a depăși acest handicap al dezvoltării sociale și instituționale. Astfel, România, țară membră a Uniunii Europene a aprobat o lege a economiei sociale chiar anul curent, iar în alte țări, reglementarea activității întreprinderilor economiei sociale este prezentă, printre altele, în diverse legi ce țin, în general, de activitatea economică a organizațiilor.

Fostele țări socialiste, aflate în proces de tranziție economică, pot fi considerate mai puțin avansate din punct de vedere al extinderii întreprinderilor economiei sociale. Puține companii din regiune au înțeles că solidaritatea socială și incluziunea poate fi un mijloc de a spori competitivitatea.

Tradiții de dezvoltare a întreprinderilor economiei sociale în țările socialiste au existat. Și în Republica Moldova, ca parte componentă a Uniunii Sovietice, puteau fi întâlnite diverse forme de manifestare a

economiei sociale (așa-numitele „colhozuri” în domeniul agriculturii, cooperative de construcție și gestionare a spațiului locativ sau a garajelor, cooperative de consum etc.). Totuși, aceste forme de organizare a activității economice, aveau, într-un fel, un caracter denaturat și cu greu puteau fi considerate drept forme de manifestare a economiei sociale. Aceasta deoarece criteriile-cheie specifice economiei sociale, și anume: ***caracterul lor privat, asocierea voluntară, participarea independentă în procesul de luare a deciziilor*** etc., pur și simplu erau absente. Într-adevăr, într-o societate totalitară, prezența unor elemente de liberare economică, democrație, caracteristice economiei de piață erau, pur și simplu, imposibile.

De aceea, după fărâmițarea blocului sovietic, multe cooperative din Europa de Est și Europa Centrală s-au prăbușit. În plus, ele au fost grav discreditate în rândul opiniei publice.

În ultimul timp, în Republica Moldova, formele de organizare specifice economiei sociale încep să renască într-un format nou, fie prin inițierea unor cooperative de producție sau de consum în mediul rural, fie prin demararea diverselor inițiative de dezvoltare a micului business, fie prin startarea unor afaceri incluzive sau antreprenoriat social (acestea fiind sprijinite de fonduri internaționale), fie prin constituirea unor organizații ale societății civile. Cert este faptul că apariția și dezvoltarea noilor forme de activitate economică specifice economiei sociale au fost determinate de necesitatea stringentă de soluționare a unor probleme sociale majore ca lipsa oportunităților de angajare, declinul bunăstării sociale și sărăcia, degradarea capitalului uman și social, diminuarea gradului de coeziune socială etc., pe care, la moment, nici sectorul public, nici sectorul privat nu le poate soluționa.

Cu toate acestea, încercările timide de dezvoltare a economiei sociale sunt deseori substituite cu alte modalități de soluționare a problemelor sociale menționate, precum migrația internațională de muncă care se intensifică pe zi ce trece. Guvernarea proastă, corupția, abuzul administrativ din partea autorităților publice, precum și din partea justiției au determinat o neîncredere în masă a populației în instituțiile de stat, disperarea căror a ajuns la apogeu. Astfel, mulți membri ai societății moldovenești consideră că pentru depășirea problemelor sociale majore cu care ei se confruntă ar fi mai oportun să migreze decât să depășească aceste probleme în mod colectiv.

În aceste condiții, sunt necesare încă multe eforturi pentru creșterea înțelegerii, sensibilizării și câștigarea încrederii publicului în sectorul economiei sociale. Un prim pas în acest proces ar fi reabilitarea încrederii populației, precum și înțelegerea deplină a sferei de cuprindere și a dimensiunii economiei sociale. Iar pentru aceasta sunt necesare anumite măsuri, precum:

- Instituționalizarea afacerilor specifice economiei sociale prin elaborarea cadrului regulator respectiv. Cu toate că, la moment, autoritățile publice din Republica Moldova
- se află în plin proces de elaborare a unei legi privind antreprenoriatul social, aceasta nu va cuprinde integral toate formele de manifestare a economiei sociale adecvate experienței țărilor Uniunii Europene;
- Stimularea afacerilor incluzive, în special în mediul rural, prin oferirea diverselor facilități fiscale, subvenții, în general, prin îmbunătățirea mediului de afaceri. Facilitarea accesului la fondurile internaționale în scopul susținerii și extinderii afacerilor incluzive.
- Diversificarea și propagarea afacerilor incluzive la nivel de comunitate, precum turismul rural, micro-finanțarea afacerilor, extinderea cooperativelor de producție și de consum etc.;
- Inițierea și dezvoltarea diverselor parteneriate dintre sectorul public și cel privat, sectorul public și societatea civilă, dintre diverse subdiviziuni ale sectorului public în scopul asigurării creșterii nivelului de conștientizare în rândul populației, răspândirii diverselor forme de asistență tehnică pentru extinderea modelelor de afaceri incluzive, pentru măsuri de *lobby* și *advocacy*.

Bibliografie

- Soluții de afaceri pentru combaterea sărăciei – Cum creează modelele de afaceri incluzive oportunități pentru toți în statele emergente din Europa și Asia Centrală, PNUD, noiembrie 2010.
- Claudia Petrescu (coordonator) „Economia socială în contextul dezvoltării locale”, Iași, Polirom, 2013
- **Legea 219/2015 privind economia socială.** Publicat în [Monitorul Oficial, Partea I nr. 561 din 28 iulie 2015](#)
- José Luis Monzón, Rafael Chaves „Economia socială în Uniunea Europeană”, Rezumatul raportului întocmit pentru Comitetul Economic și Social European de Centrul Internațional de Cercetare și Informare privind Economia Publică, Socială și Cooperatistă (CIRIEC)
- Strategia „Europa 2020”
- *Sorin CACE, Victor NICOLĂESCU, Andreia-Nicoleta ANTON, Smaranda ROTARU* „Organizațiile neguvernamentale și economia socială. Manual de intervenție”, *B. Editura Expert, 2011.*

IDIS „Viitorul” reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiativă publică, care activează pe o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor. IDIS activează în calitate de platformă comună care reunește tineri intelectuali, preocupați de succesul tranziției spre economia de piață și societatea deschisă în Republica Moldova.

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” este succesorul de drept al Fundației Viitorul, și păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele și principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice și dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici și cetățenii țării noastre, consolidarea societății civile și spiritului critic, promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise, modernizate și pro-europene.

